

H A Kossuth tér története

Az augusztus 19-i kút-, illetve téravatás kiváló alkalmat nyújt arra, hogy megismerkedjünk városunk főterének történetével. Ime:

Balászentmiklós – Törökszentmiklós elődje – első írásos említése 1399-ből való. A régészeti kutatások, valamint a szentmiklósi régi téglatemplom helye – a mai Kossuth út és az Ady Endre út északnyugati szeglete – valószínűsítik, hogy a Kossuth tér környékén lehetett a régi Balászentmiklós főtere is, mivel a templom általában a középkori települések főterén volt.

Aztán a török időkben – többször is – elpusztult a település. 1685-től 1720-ig lakatlan volt, ekkor sikerült II. Almásy Jánosnak az újratelepítés. A visszatelepítő földesúr Békési Gonda Mihályt bízta meg a gyakorlati tennivalókkal, aki mérnök is volt a történeti hagyomány szerint. Ő tervezte meg a város főbb útjait, az ezeket derékszögben metsző keresztutcákat, valamint a főteret is.

A főter már a XVIII. század első felében is fontos szerepet töltött be. Egyrészt piactérként szolgált, másrészt fontos – az akkori és a későbbi városképet meghatározó – épületekkel építették be a tér környékét. Az 1748 és 1750 közötti időszakból nagy építkezésekről vannak adataink. Többek között az első városháza építéséről, vagy felújításáról, amely a mai Tavas ABC helyén állott. A mai szalagházak helye, amely akkor a tér északi oldalának számított, a „Váras Kertye” néven volt ismert, de itt volt „az Váras Granáriuma” is. (szálastakarmány- és gabonatarló hely) A tér nyugati részén valamikor a XVIII. század második felében épülhetett fel a hatalmas Fekete Sas vendéglő, amely postaállomás és szállóhely is volt. Alakzata nagyon hasonlít a kisújszállási Morgó csárdához, amely ma Néprajzi Kiállítóterem.

A XVIII. század végén, a XIX. század elején aztán sorra épültek a tér környékén a kereskedőházak, elsősorban az északi oldalon. 1820-ban volt 100 éves az újratelepített Törökszentmiklós. Ekkor kezdték el építeni a főter északnyugati szegletén a második városházát, amely 1822-re készült el. (Ez volt az utolsó városháza a téren.)

A XIX. század második fele, vége és a XX. század eleje az épületek kinézetében, külsejében is megmutatkozó egyre erőteljesebb polgárosodás jegyében telt el. Az 1842-ben létrejött, majd 1860-ban újjáalakult Kaszinó, vagyis az Olvasó és Társalkodó Egylet is a főter északi részén vásárolt házat magának. 1871-ben jött létre Törökszentmiklós első pénzintézete, a Takarékpénztár. 1882-ben a bank megvásárolta a várostól az első városháza épületét 8000 forintért. Az Iparoskör és az Ipartestület közösen vették meg a tér déli részén az egyik polgárházat. Megjelentek tehát a társadalmi egyesületek, illetve intézmények székházai a téren. De nemcsak a környező épületekben változott a tér kinézete. 1886. augusztus végén elkészült a város első, kockakövekből kirakott kőútja, a régi vasútállomástól (indóház) a főterig. Egy évvel később, 1887-ben a „kőút” mentén, valamint a főúton a református és a katolikus templom között a közvilágítás is megvalósult, persze akkor

még petróleumlámpákkal. Így a főter északi része ekkor már rendelkezett világítással, később pedig kandelábereket is felállítottak. A petróleumlámpákat 1909-ben cserélték le villanylámpákra, villanyvilágítás városunkban 1909. október 31-e óta van.

Aztán 1887-ben újabb hatalmas munka kezdődött a főteren. A képviselő-testület 1886-ban pályázatot írt ki artézi kút fúrására. A fúromunkálatok 1887 májusában kezdődtek, a műszaki átadás 1889. október 16-án, az ünnepélyes közhasználatba vétel 1890. május 31-én volt. Jász-Nagykun-Szolnok vármegye első artézi kútjáról a megyei, sőt az országos sajtó is beszámolt. Az 1880-as, 1890-es években került sor főbb utcáink, valamint főterünk akácfaakkal történő fásítására. 1896-ban ünnepelte az ország a honfoglalás millenniumát. Törökszentmiklóson az ünnepséget május 10-én tartották meg, amikor is „...a város utcái pedig történelmi nevezetességű honfiak nevére neveztek el”. Tehát ekkor kapta a miklósi főter a Kossuth tér nevet. A tér kikövezése, illetve téglával való kirakása 1902-1903-ban valósult meg.

Aztán – az artézi kúthoz hasonlóan, szintén először a megyében –

1904. október 23-án egészalakos szobrot állítottak a miklósiak Kossuth Lajosnak. A Horvay János által készített szobrot nem a mai helyén, hanem az akkori, jóval kisebb (keskenyebb) főter északi részének közepén, a mai járdavonal mentén állították fel. Ez volt az első világi köztéri szobor városunkban. A XX. század elején épült meg a főter első emeletes épülete, a Nemzeti Szálloda is. (Ma a rádió épülete.) Az 1900-as évek elejére a XIX. század eleji poros, kopár, falusias főter tehát városiasodott, azaz szilárd burkolattal látták el, fásították, elkészült a világítás, sőt szobor is került főterünkre. (Mindezen eredmények Kuncze Imre országos híró főjegyzőnk korszakához kapcsolódnak.)

1916-ban Királyi Járásbíróságot kapott Törökszentmiklós, s a bíróság megfelelő épület hiányában a Sas vendéglő épületébe költözött. Itt is működött 1927-ig, amikor felépült a járásbíróság új épülete. A Fekete Sas vendéglőt a főter nagybővítése miatt sajnos 1927-28-ban lebontották. Itt érkeztünk el a Kossuth tér történetének talán legjelentősebb korszakához, az 1927. és 1928. évhez. (Ez Erdélyi Kálmán szintén országos híró főjegyzőnk időszaka.) Az 1927. évben a Sas vendéglő elbontásával megnövelték a főter területét. 1928-ban felépült a víztorny (az artézi kút már korábban használaton kívül került) és a kor legmodernebb építészeti stílusában az ún. bazársor (csarnokajla), mintegy lezárva a tér nyugati oldalát. 1928 augusztusában került a térre a Hősök szobra, az I. világháború csaknem 1000 törökszentmiklósi hősi halottjára emlékező szoborcsoport. A Kossuth szobrot – hatalmas vita után – is ekkor helyezték a járdavonaltól hátrébb. A miklósiak körében nagy port kavaro vitát végül Ligeti Miklós, valamint Pásztor János szobrászművész és vitéz Székely Károly, a szobor alkotójának ajánlása simította el. A szobrok így kerültek mai helyükre. A teret mindezekon kívül még kikövezték, de gondolva a fásításra, már kikerülték és kihagyták az ültetendő ostorfák helyét. Az átadási ünnepséget 1928. október 7-én tartották meg.

(folytatás a következő oldalon)